

**Türkmenistanyň Statistika
baradaky döwlet komitetiniň
2023-nji ýylyň 12-nji sentýabryndaky
№ 74-Ö buýrugy bilen tassyklanyldy**

**№1–ulag «Umumy peýdalanylýan ulag kärhanalarynyň işiniň esasy görkezijileri barada hasabat» (aýlyk) döwlet statistik hasabatlylygyň formasyny
doldurmak boýunça**

GOLLANMA

№1–ulag «Umumy peýdalanylýan ulag kärhanalarynyň işiniň esasy görkezijileri barada hasabat» (aýlyk) döwlet statistik hasabatlylygyň formasy Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Ulag we kommunikasiýalar agentliginiň “Türkmendeňizderýaýollary”, “Türkmenawtoulaglary”, “Türkmen demirýollary”, “Türkmen howaýollary” agentlikleriniň kärhanalary we paýdarlar jemgyýetleri, ulag işlerini amala aşyranlar hem-de agentlikler düzýärleri. Hasabat formasynyň salgy bölümünde görkezilen salgylara we bellenen möhletlerde tabşyrylýar.

1 BÖLÜM. ESASY GÖRKEZIJILER

01-nji setir. **Demir ýol ulaglarynda ýükleri daşamak** iş parkynyň ýük çekýän wagonlarynyň ähli görnüşlerinde içerki we halkara gatnawlarda konteýnerlerde we paketlerde az möçberde, kiçi wagonlarda, ugurlar boýunça ýurduň çäginde iberilen ähli ýükleriň jemi hökmünde, şol sanda nomenklatura boýunça hasaplanýar we ýükleriň beketden iberilendigi we gelendigi barada aýlyk hasabatnyň esasynda doldurylýar.

Ähli gatnaw ugurlarynda goşlary, umuman ýük goşlaryny daşamak çäkde ýolagçy wagonlarynyň goş daşalýan wagonlarynda demir ýol boýunça iberilen ähli goşlaryň, ýük goşlarynyň jemi hökmünde hasaplanýar.

Halkara gatnawlarda ýük daşamagyň görkezijisi ýurda getirilýän, ýurtdan çykarylýan we çäk boýunça daşalýan ýükleriň jemi hökmünde emele gelýär we olary goşmak bilen kesgitlenýär.

Demir ýol ulaglarynda ýük dolanyşygy, daşalýan aralygy hasaba almak bilen, ýükleri daşamak boýunça ýerine ýetirilen işiň möçberini görkezýär. Ýük dolanyşygynyň ýerine ýetirilişi her bir ýoluň çäklerinde ýakyn aralyklarda daşalan ýükleriň tonnadaky mukdaryny köpeltmek ýoly bilen, ýükleriň gelen pursaty boýunça ýol wedemostlarynyň esasynda kesgitlenýär.

Awtomobil ulaglary, ýük awtomobilleri (ýüki ulaglaryny, pikaplary, ýeňil furgonlary goşmak bilen) arkaly ýük daşamak gabyň agramyny, konteýnerleriň agramyny hasaba almak bilen bir gezekde daşalan, haryt-ulag resminamalary bilen tassyklanan ýükleriň agramy boýunça kesgitlenýär.

Ýük dolanyşygy daşalan ýükleriň her bir tapgyrynyň agramyny olaryň daşalýan tarif aralygyna (kilometr) köpeltmegiň jemi hökmünde kesgitlenýär (tonnada).

Howa ulaglarynda ýükleri daşamak içerki we daşarky halkara ugurlar boýunça uçuşlaryň ähli görnüşlerinde ulag awiasiýasynyň uçarlary we dik uçarlary we ýurduň ýörite ulanylýan awiasiýasy arkaly daşalan ähli poçta daşamalaryny, ýükleri we tölegli goşlary öz içine alýar.

Gündelik hasabatda, düzgün bolşy ýaly, zygiderli tertipde amala aşyrylýan awiadaşamalar hasaba alynmaga degişlidir. Ýyllyk hasabatda olara zygider bolmadyk awiadaşamalar hem goşulýar.

Howa ulagy arkaly poçta-ýük dolanyşygy daşalan ýüküň, poçtanyň möçberini tarif aralygyna köpeltmek bilen hasaplanyp çykarylýar.

Deňiz ulaglarynda ýük daşamak deňiz gämiçiligi kärhanalary tarapyndan ýüzüşiň ähli görnüşlerinde özüniň hem-de beýleki gämi eýelerinden kärendesine alnan ähli deňiz gämileri arkaly iberilen ýükleriň mukdary bilen ölçelýär we ähli gatnawlar boýunça iberilen ýükleri (tonnada) goşmak kesgitlenýär.

Içerki suw ulaglarynda ýük daşamak derýa gämiçiligi kärhanalary tarapyndan özüniň hem-de beýleki gämi eýelerinden kärendesine alnan ýük flotunyň gämileri arkaly ownuk tapgyrlar we gämiler, şeýle hem çekilip äkidilýän sallar (plot) bilen iberilen ýükleriň mukdary bilen ölçelýär.

Deňiz portlarynyň gämileriniň ýük dolanyşygy portuň floty tarapyndan daşalan ýüküň agramyny (tonnada), aralyk portlara girilmegini hasaba alyp ýa-da maslahat berlen ugur boýunça, çykyp gidýän porty bilen barmaly portunyň arasynda iň ýakyn gämi gatnawy aralygyna (milde hasaplanýar, bir mi deňiz mili 1,852 km deňdir) köpeltmegiň jemi hökmünde kesgitlenýär.

Içerki suw ulagynyň **ýük dolanyşygy** tonnada ýüküň agramyny ugraýan porty (gämi duralgasy) bilen barmaly portunyň (gämi duralgasynyň) arasyndaky iň ýakyn gämi gatnawy aralygyna (kilometrde) köpeltmek we her bir iberilen ýüki goşmak bilen hasaplanyp çykarylýar.

01-nji setirde hasabat döwründe daşalan ýükleriň möçberi müň t. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

02-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe daşalan ýükleriň möçberi müň t. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

03-nji setirde hasabat döwründe halkara gatnawlarda daşalan ýükleriň möçberi müň t. görkezilýär.

04-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe halkara gatnawlarda daşalan ýükleriň möçberi müň t. görkezilýär.

Ýük dolanyşygynyň hakyky ýerine ýetirilişi ýükleriň gelen pursaty boýunça ýol sanawnamalary esasynda daşalan ýükleriň tonnalardaky mukdaryny daşamaklygyň her bir ýoluň çäklerindäki gysga aralyga köpeltmek usuly bilen kesgitlenilýär.

05-nji setirde hasabat döwründe ýük dolanyşygyň möçberi müň t-km. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

06-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýük dolanyşygyň möçberi müň t-km. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

07-nji setirde hasabat döwründe halkara gatnawlarda ýük daşalanda ýük dolanyşygyň möçberi müň t-km görkezilýär.

08-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe halkara gatnawlarda ýük daşalanda ýük dolanyşygyň möçberi müň t-km görkezilýär.

Setir 09. Demir ýol ulaglarynda ýolagçylary gatnatmagyň görkezijilerinde uzak we ýakyn aralyklara gatnawlarda ähli beketlerden ugradylan ýolagçylaryň jemi görkezilýär. Beketlerden ugradylan ýolagçylaryň sanyny şu döwre düşýän ýolagçy otlularyny hasaba almak bilen, şol hasabat döwründe satylan we mugt berlen petekleriň sany boýunça kesgitleýärler.

Ähli gatnaw ugurlary boýunça demir ýol ulagynyň ýolagçy dolanyşygy hasabat döwründe gatnadylan ýolagçylaryň sanyny olaryň gatnadylan tarif aralygyna köpeltmek bilen kesgitlenýär.

Awtomobil ulaglarynda ýolagçylary gatnatmagyň görkezijilerinde awtobuslar, marşrut taksileri, sargyt edilen awtobuslar bilen ugradylan ýolagçylaryň jemi görkezilýär we şu maglumatlaryň esasynda kesgitlenýär:

- şäheriçi gatnawlarda uzak wagtlaý peýdalanylýan abonoment petekleriň satylan möçberi barada;

- şäherýaka we şäherara gatnawlarda bir gezek gitmek üçin bir gezeklik petekleriň satylan möçberi barada;

- kärhanalaryň we guramalaryň sargytlary boýunça ýolagçylary gatnatmaktan alnan pul girdejisi barada;

Ýolagçy dolanyşygy gatnadylan ýolagçylaryň sanyny gidilen ortaça aralyga köpeltmegiň jemi hökmünde kesgitlenýär.

Howa ulaglarynda ýolagçylary gatnagmagyň görkezijilerine içerki we halkara ugurlary boýunça, şeýle hem ulanylýan tarife garamazdan, ugurlardan daşary uçuşlaryň ähli görnüşlerinde Türkmenistanyň uçarlary we dik uçarlary hem-de ulag we sanitar awiasiyasy arkaly gatnadylan ähli ýolagçylaryň sany goşulýar.

Howa ulagynda ulanyş ýolagçy dolanyşygy döwletniň ulag awiasiyasynyň uçarlary we dikuçarlary arkaly gatnadylan ýolagçylaryň sanyny şol ýolagçylaryň gatnadylan aralygyna köpeltmegiň jemi hökmünde hasaplanyp çykarylýar.

Deňiz ulaglarynda port floty tarapyndan ugradylan ýolagçylaryň gatnadylan möçberi ähli gatnaw ugurlary boýunça ugradylan ýolagçylaryň sanyny goşmak bilen kesgitlenýär.

Port flotunyň ýolagçy dolanyşygy her bir gatnaw boýunça ugradylan ýolagçylaryň sanyny gatnatmagyň degişli aralygyna köpeltmek bilen kesgitlenýär.

Setirleri laýyk getirmeli, setirlere geçirmeli?

09-njy setirde hasabat döwründe gatnadylan ýolagçylaryň möçberi müň adam sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

10-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe gatnadylan ýolagçylaryň möçberi müň adam sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

11-nji setirde hasabat döwründe halkara gatnawlarda gatnadylan ýolagçylaryň möçberi müň adam sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

12-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe halkara gatnawlarda gatnadylan ýolagçylaryň möçberi müň adam sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

13-nji setirde hasabat döwründe ýolagçy dolanyşygynyň möçberi müň ýolag.-km. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

14-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýolagçy dolanyşygynyň möçberi müň ýolag.-km sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

15-nji setirde hasabat döwründe halkara gatnawlarda ýolagçy dolanyşygynyň möçberi müň ýolag.-km. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

16-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe halkara gatnawlarda ýolagçy dolanyşygynyň möçberi müň ýolag.-km. sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

2 BÖLÜM. MALIÝE GÖRKEZIJILERI

Setir ..... Ulag işinden alnan girdejiler (GBÜS-y goşmazdan), hemmesi. Umumy peýdalanylýan **demir ýol ulagynyň** ulag işiniň ähli görnüşlerinden alnan girdejileri gatnawlaryň ähli görnüşlerinde demir ýol ulagy bilen ilki başda ýolagçylary ugratmakdan alnan girdejileriň umumy möçberinden ybaratdyr, muňa ýolagçynyň ilki başda ugran nokadyndan ýolagçynyň barmaly nokadyna çenli satylan ýolagçy petekleriniň umumy gymmaty goşulýar, bu şol petekleriň satylan pursaty boýunça ýolagçy petekleriniň nusgasynyň esasynda alynýar. Ähli ugurlarda goşlary, ýük goşlaryny ibermekden alnan girdejlere olaryň iberilen nokadyndan barmaly nokadyna çenli goşlaryň, ýük goşlarynyň daşalandygy üçin tölegiň umumy gymmaty goşulýar, ol goşuň, ýük goşunyň bellenen nokadyna getirilen (ýagny gelen) pursaty boýunça ulag-daşama resminamalary boýunça hasaba alynýar.

Ulag işiniň beýleki görnüşlerinden alynýan girdejlere ýükleme-düşürme işlerinden alnan girdejiler goşulýar.

Setir ..... Ulag işinden alnan girdejiler (GBÜS-y goşmazdan), hemmesi. Umumy peýdalanylýan **awtomobil ulagynda** ýükleri daşamakdan alnan girdejileri hereket edýän tarifler boýunça ýa-da baglaşylan şertnamalara laýyklykda daşalan ýükleriň mukdary barada buhgalterçilik hasaba alnyşynyň resminamalarynyň esasynda kesgitlenýär.

Awtobuslar, marşrut taksileri, sargyt edilen awtobuslar bilen ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejiler ýol petekleriniň ähli görnüşlerini satmakdan we goşuň daşamak üçin tölegden alnan girdejiler.

Ulag işiniň beýleki görnüşlerinden alnan girdejlere şular goşulýar.

Setir ..... Ulag işinden alnan girdejiler (GBÜS-y goşmazdan), hemmesi. Umumy peýdalanylýan **howa ulagynyň** ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejlere ýolagçynyň ilki başda ugran nokadyndan ýolagçynyň barmaly nokadyna çenli satylan ýolagçy petekleriniň umumy gymmaty goşulýar. Sargyt gatnawlarynda ýolagçylary gatnatmakdan alnan pul girdejsi hem şuna goşulýar.

Uçarlarda, dik uçarlarda ilki başky tölegli goşy, ýükleri, poçtany daşamakdan alnan girdejlere olaryň iberilen nokadyndan iberilen pursaty boýunça ýol tölegleriniň umumy möçberi goşulýar.

Ulag işiniň beýleki görnüşlerinden alynýan girdejlere şular goşulýar: täjirçilik hyzmatyny etmek, howa gämilerine aeronawigasiýa hyzmatyny etmek, uçar uçuşlary üpjün etmek, sargyt gatnawlary, halk hojalygynda awiasiyany ulanmakdan alnan girdejiler, gaýry ýygymlar we howa gämileriniň hyzmatlary we beýleki ulag ýygymlary.

Setir ..... Ulag işinden alnan girdejiler (GBÜS-y goşmazdan), hemmesi. Umumy peýdalanylýan **suw ulagynyň** ulag işiniň ähli görnüşlerinden alnan girdejileri, gatnawlaryň (ýüzüşiň) ähli görnüşlerinde, deňiz ulaglary we port gämileri arkaly ýolagçylary gatnatmakdan alnan ähli girdejlerden ybarat bolýar, muňa ýolagçynyň ilki başda ugran nokadyndan ýolagçynyň barmaly nokadyna çenli satylan ýolagçy petekleriniň umumy gymmaty goşulýar, bu şol petekleriň satylan pursaty boýunça ýolagçy petekleriniň nusgasynyň esasynda alynýar. Girdejiler.....

Gatnawlaryň (ýüzüşiň) ähli görnüşlerinde, deňiz ulaglary we port gämileri arkaly ýükleri daşamakdan alnan ähli girdejlere olaryň iberilen nokadyndan barmaly nokadyna çenli ýükleriň daşalandygy üçin tölegiň umumy gymmaty goşulýar, ol ýükleriň bellenen nokadyna getirilen (ýagny gelen) pursaty boýunça ulag-daşama resminamalary boýunça hasaba alynýar.

Ulag işiniň beýleki örnüşlerinden alynýan girdejlere ýükleme-düşürme işlerinden alnan girdejiler goşulýar.

Setir ..... Ulag işinden alnan girdejiler (GBÜS-y goşmazdan), hemmesi. derýa

01-nji setirde hasabat döwründe edilen ulag işleriň görnüşleri boýunça alnan girdejileriň hemmesi müň manat (GBÜS-y goşmazdan) sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

02-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe edilen ulag işleriň görnüşleri boýunça alynan girdejileriň hemmesi müň manat (GBÜS-y goşmazdan) sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

03-nji setirde hasabat döwründe ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejileriň hemmesi müň manat sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

04-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejiler müň manat sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

05-nji setirde hasabat döwründe ýük daşamakdan alnan girdejiler müň manat sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

06-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýük daşamakdan alnan girdejileriň hemmesi müň manat sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

07-nji setirde hasabat döwründe gaýry ulag hyzmatlaryny ýerine ýetirmekden alynan girdejiler müň manatda sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

08-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe gaýry ulag hyzmatlaryny ýerine ýetirmekden alynan girdejiler müň manatda sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

09-njy setirde ýük ýüklemekden we ýük düşürmekden, uçarlara aeronawigasion hyzmatlaryny ýerine ýetirmekden alynan girdejiler müň manatda sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

10-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýük ýüklemekden we ýük düşürmekden, uçarlara aeronawigasion hyzmatlaryny ýerine ýetirmekden alynan girdejiler müň manatda sebitler boýunça bölünip görkezilýär.

11-nji setirde hasabat döwründe ulag hyzmatlaryndan walýuta girdejisiniň hemmesi ABŞ-nyň müň dollarynda GBS-i goşmazdan görkezilýär.

12-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe ulag hyzmatlaryndan walýuta girdejisiniň hemmesi ABŞ-nyň müň dollarynda GBS-i goşmazdan görkezilýär.

13-nji setirde hasabat döwründe ýükleri daşamakdan alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

14-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýükleri daşamakdan alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

15-nji setirde hasabat döwründe ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

16-njy setirde geçen ýylyň degişli döwründe ýolagçylary gatnatmakdan alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

17-nji setirde hasabat döwründe beýleki ulag işleriň görnüşlerinden alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

18-nji setirde geçen ýylyň degişli döwründe beýleki ulag işleriň görnüşlerinden alnan girdejileri walýutada, ABŞ-nyň müň dollarynda görkezilýär.

3 BÖLÜM. IBERILEN YÜKÜŇ GÖRNÜŞLERI BOÝUNÇA MÖÇBERI

01-nji setirde iberilen ýükleriň möçberi müň t. hasabat döwründe 1-nji sütünde (setir 02+03+04+05+06+07+08+09) möçberi kesgitlenilýär, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwründe (setir 02+03+04+05+06+07+08+09)

02-nji setirde daşalan gara metal bölekleriniň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

03-nji setirde daşalan nebit we nebit önümleriniň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

04-nji setirde daşalan himiki we mineral dökünleriniň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

05-nji setirde daşalan sementiň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

06-njy setirde daşalan gurluşyk ýükleriniň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

07-nji setirde daşalan pagtanyň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

08-nji setirde daşalan üwelen däne önümleri we dänäniň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

09-njy setirde daşalan gaýry ýükleriň möçberi müň t. 1-nji sütünde hasabat döwri, 2-nji sütünde geçen ýylyň degişli döwri kesgitlenilýär.

Söwdanyň, ulagyň we aragatnaşygyň statistikasy müdirliги